

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ทางการเมือง หรือทางวัฒนธรรม ทุกฝ่ายต่างมีความหวังว่า การศึกษาจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาคน ซึ่งเป็นเป้าหมายและวิถีทางไปสู่การพัฒนาประเทศ และผู้ที่นับพยานที่สำคัญที่สุดในวงการศึกษาก็คือครู

ประเทศทั่วโลกยอมรับว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ประเทศที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องขยายโรงเรียน และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ความต้องการครูก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัว

ประเทศไทยมีนโยบายเน้นถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้ประชาชนสร้างฐานะและกระจายการพัฒนาออกสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น นโยบายการผลิตครูเพื่อการขยายตัวทางการศึกษาจึงเริ่มเปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นต้นมา โดยกรมการฝึกหัดครูได้ทำการผลิตครูเพิ่มมากขึ้น ด้วยวิธีการเปิดสอนภาคค่ำ และดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันนี้ ทำให้มีปริมาณมากเพียงพอกับความต้องการ แต่ในการผลิตครูนั้น มีใจจะมุ่งแต่เพียงปริมาณเท่านั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงคุณภาพด้วย คือเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะและจิตใจสูง เหมาะสมที่จะเป็นครู

ละเมียด ลิมอักษร, "แง่คิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน," จันทร์ เกษม

๒๗ (มีนาคม - เมษายน ๒๕๐๕) : ๒๗.

๑) การฝึกหัดครูให้มีคุณภาพ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างชาติ เพราะครู เป็นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม อากลาวัไควา ครู เป็นพลังสำคัญกลุ่มหนึ่งที่ช่วยพัฒนา และสร้างความมั่นคงให้แกชาติในรูปของการส่งเสริม และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ประเทศไทยได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติก็เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วย ในระยะปัจจุบันนี้อยู่ในช่วงระยะเวลาของการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (๒๕๒๐ - ๒๕๒๔) ในส่วนที่เกี่ยวกับการฝึกหัดครูได้วางวัตถุประสงค์ไว้ว่า "จะดำเนินการผลิตครู เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสังคม ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยประสานสอดคล้องกันทุกระดับ ปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการสอนยิ่งขึ้น" เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การพัฒนา กรมการฝึกหัดครูจึงได้กำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการผลิตครูในสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งสังกัดกรมการฝึกหัดครู มีจำนวน ๓๖ แห่ง ได้จัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) หลักสูตร ๒ ปี ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) หลักสูตร ๒ ปี และระดับปริญญา (ค.บ.) หลักสูตร ๒ ปี ดังต่อไปนี้

การศึกษาฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) มีเป้าหมายจำนวนนักศึกษาในต้นปีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือปีการศึกษา ๒๕๒๐ จะมียอดรวมทั้งสิ้น ๒๗,๕๒๐ คน และในปีการศึกษา ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนา ยอดรวมของนักศึกษามีทั้งสิ้น ๕,๐๐๐ คน หรือลดลงร้อยละ ๘๒ จนกระทั่ง

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการฝึกหัดครู, นโยบายและการจัดการฝึกหัดครู ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ ๔ (๒๕๒๐ - ๒๕๒๔) (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๐), หน้า ๕.

ถึงปีการศึกษา ๒๕๒๕ จะเลิกรับนักศึกษาฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) โดยสิ้นเชิง และเปิดการศึกษาฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) หลักสูตรใหม่ให้เป็นการศึกษาต่อจากประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดการศึกษาในระดับนี้ ในต้นปีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือปีการศึกษา ๒๕๒๐ มีเป้าหมายจำนวนนักศึกษารวมทั้งสิ้น ๓๒,๘๔๐ คน และในการศึกษา ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ จะมียอดรวมของนักศึกษาทั้งสิ้น ๕๓,๓๗๐ คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๘ สำหรับการศึกษาด้านฝึกหัดครูระดับปริญญาตรี มีเป้าหมายจำนวนนักเรียน ในต้นปีของแผนพัฒนา คือปีการศึกษา ๒๕๒๐ จะมียอดรวมทั้งสิ้น ๒,๒๕๐ คน และในปีการศึกษา ๒๕๒๔ จะมียอดรวมของนักศึกษาทั้งสิ้น ๔,๘๖๐ คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๔

เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาฝึกหัดครูดังกล่าว จะเห็นว่าสถาบันฝึกหัดครู ทั้ง ๓๖ แห่ง จะคงลดปริมาณการผลิตครูในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) จนกระทั่งถึงปีการศึกษา - ๒๕๒๕ จะเลิกการผลิตครูในระดับนี้โดยสิ้นเชิง แต่จะเพิ่มปริมาณการผลิตครูในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) และในระดับปริญญาตรี (ค.บ.) ให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และเป็นการเน้นถึงการเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณภาพของการผลิตครูในสถาบันฝึกหัดครูด้วย

การผลิตครูที่มีคุณภาพ นอกจากจะขึ้นอยู่กับอาจารย์ที่จะให้การศึกษาอบรม แก่ผู้ที่จะเป็นครูแล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งก็คือ โครงการฝึกสอน การเป็นครูนั้น จะต้องสอนเป็น มีความรู้ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ และสามารถนำความรู้มา

กระทรวงศึกษาธิการ กรมการฝึกหัดครู. นโยบายและการจัดการฝึกหัดครู
ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะเวลาที่ ๔ (๒๕๒๐ - ๒๕๒๔), หน้า ๖ - ๗.

ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกสอนจึง เป็นประสบการณ์ที่จำเป็น และสำคัญยิ่งใน ชีวิตของนักศึกษาฝึกหัดครู ซึ่งนักศึกษาฝึกหัดครูจะได้รับหลังจากที่ได้ศึกษาทฤษฎีทาง วิชาการศึกษามาพอสมควรแล้ว การฝึกสอนจึง เป็นการนำเอาทฤษฎีทางการศึกษาไป ทดลองใช้ในโรงเรียนฝึกสอน เพราะฉะนั้น โรงเรียนฝึกสอนจึง เปรียบเสมือนห้อง ปฏิบัติการของนักศึกษาฝึกสอนนั่นเอง และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการฝึกสอน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การ เป็นครูในอนาคต

โรเบิร์ต คัมบลิว ริชชี (Robert W. Richey) ได้กล่าวถึงการสอนว่า การสอน เป็นศิลปะที่ยากที่สุดในกระบวนการศิลปะทั้งหมด เป็นศาสตร์ที่ลึกซึ้งกว่าศาสตร์ ทั้งหลาย ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาการ มีความรู้เกี่ยวกับตัวผู้เรียน วัฏ กระบวนการสอน อุปกรณ์ และสภาพการต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้

X เพราะฉะนั้น นักศึกษาฝึกหัดครูทุกคนจะต้องผ่านการฝึกสอน เพื่อฝึกฝนให้ มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการ เป็นครูที่ดี

๑ / วิชัย วงษ์ใหญ่ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกสอนว่า การฝึกสอน ต้องการให้นักเรียนฝึกสอนรู้ว่า ปรัชญาการศึกษาเป็นอย่างไร รู้วิธีการศึกษาเด็ก ทั้ง เป็นกลุ่มและรายบุคคล มีความเข้าใจเด็ก รู้จักสภาพสังคมของเด็ก รู้จักการ วางแผนการสอนเป็นรายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ และรายภาค เข้าใจหลักสูตร และการฝึกสอนทำให้รู้กลวิธีการสอน คือเอาวิธีการสอนต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาใช้ให้ เหมาะสมกับ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ รู้จักวัดความเจริญของเด็กพอสมควร ต้องรวม กิจกรรมโรงเรียน เข้าใจปัญหาและรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ ให้รู้จักอาชีพ ว่าการสอนเป็นวิชาชีพระดับสูง เหมือนวิชาชีพอื่น ๆ ต้องมีการ เตรียม

การฝึกหัด เพื่อจะได้ปฏิบัติคนให้สมกับศักดิ์ศรีความมีเกียรติในอาชีพของตน^๑

๑ โปส แลมบ์ (Pose Lamb) กล่าวว่า การฝึกสอนเป็นประสบการณ์ที่สำคัญอย่างยิ่งในการ เตรียมครูให้มีสมรรถภาพ^๒

หลักสูตรกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความที่จบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาต้องผ่านการฝึกสอน เพื่อจะได้ทราบแนวทางและสามารถที่จะนำหลักการวิธีการ ตลอดจนวิธีต่าง ๆ ในการเรียนการสอนไปใช้ปฏิบัติในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๓

ดังนั้น โครงการฝึกหัดครูจึงกำหนดให้นักศึกษาฝึกหัดครูทำการฝึกสอน ซึ่งจำนวนออกเป็น ๒ ระดับ คือระดับปริญญา และระดับต่ำกว่าปริญญา ได้แก่ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) โครงการฝึกหัดครูระดับต่าง ๆ กำหนดให้นักศึกษาฝึกหัดครูทำการฝึกสอนเวลาหนึ่งภาคเรียนหรือ ๑๒ สัปดาห์เป็นส่วนใหญ่ เป็นระยะเวลาที่นักศึกษาฝึกหัดครู ได้มีโอกาสนำเอาทฤษฎีการศึกษาที่ได้เรียนมาไปใช้ ตลอดจนการฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วย

๒ สำหรับวัตถุประสงค์สำคัญของการฝึกสอนนั้น ละเมียด ลิมอักษร์ได้กล่าวว่า

วิชัย วงษ์ใหญ่, "ฝึกสอน" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ
๕ (เมษายน ๒๕๑๔) : ๔๘.

๓ Pose Lamb, The Student Teaching Process in the Elementary School (Ohio: Charles E. Merrill Books, Inc, 1965), p. 18.

๔ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๐๔ (พระนคร : โรงพิมพ์ศาสนา, ๒๕๐๔), หน้า ๕๘.

๑. เพื่อให้นักเรียนฝึกสอน ใ้มีโอกาสดลองหลักการและวิธีการสอน
ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้จากสถานฝึกหัดครู และจากตำราวิชาการศึกษา ให้มีโอกาสนำ
เอาทฤษฎีไปทดลองปฏิบัติ

๒. เพื่อให้มีความสามารถในการสอน

๓. เพื่อให้มีความสามารถในการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ ความเจริญเติบโต
ตลอดจนการ เรียนของ เด็ก อันจะช่วยให้การ เป็นครู เป็นไปด้วยดี

๔. เพื่อให้มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๕. เพื่อให้ได้เห็นถึงความสามารถ และจุดอ่อนของตน จะได้เป็นประโยชน์
ในการส่งเสริม แก้ไขและปรับปรุง

๖. เพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษา เกี่ยวกับการจัดและการบริหารของ โรงเรียน

๗. เพื่อให้เข้าใจในหน้าที่ของครูที่มีต่อสังคม

๘. เพื่อให้มีโอกาสได้เห็นปัญหาที่แท้จริง และรู้จักหาวิธีแก้ไขปัญหา

เฉพาะหน้า

๙. เพื่อให้ได้มีประสบการณ์การสอน การปกครอง

๑๐. เพื่อให้เกิดความมั่นใจในหน้าที่ครู

โทมัส เจ บราวน์ (Thomas J. Brown) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการ
ฝึกสอนไว้ดังนี้

๑. เพื่อให้มีโอกาสได้ทดสอบทฤษฎีที่ได้เรียนมา

๒. เพื่อให้มีโอกาสได้ประเมินผลว่าการสอน เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

หรือไม่

ละเมียด ลิมอักษร, คู่มือฝึกสอน (พระนคร : โรงพิมพ์การช่าง
วุฒศึกษา, ๒๕๐๐), หน้า ๑ - ๒.

๓. เพื่อให้มีโอกาสได้พัฒนาความสามารถ ได้มีการเรียนรู้ ฝึกทักษะและทัศนคติที่จำเป็นของการ เป็นครูที่ ๑

การฝึกสอนจึง เป็นเครื่องมือชั้นสุดท้าย ก่อนที่นักศึกษาฝึกหัดครูจะสำเร็จ การศึกษาออกไปประกอบอาชีพครู แต่การฝึกสอนจะประสบความสำเร็จด้วยดีนั้น นักศึกษาฝึกหัดครูจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลที่มีประสบการณ์ทางการสอน และทำงานร่วมกับผู้อื่น บุคคลเหล่านี้ได้แก่อาจารย์นิเทศจากสถาบันที่ นักศึกษาฝึกสอนอยู่ และอาจารย์พี่เลี้ยงของโรงเรียนฝึกสอน

ดร. ออตโต เจ. ซิปลา (Dr. Otto J. Sipla) กล่าวว่า อาจารย์นิเทศเป็นอาจารย์คนหนึ่งของวิทยาลัย ผู้ซึ่งมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อการฝึกสอนของนักศึกษา อาจารย์นิเทศทำหน้าที่เป็นอาจารย์ของนักศึกษาฝึกสอนทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม นอกจากนี้แล้ว ยังต้องทำหน้าที่เป็นอาจารย์ของครูพี่เลี้ยงทั้งรายบุคคล และรายกลุ่มในการนำเอาความรู้ ตลอดจนวิธีการใหม่ ๆ ในการศึกษา มาแนะนำให้แก่ครูพี่เลี้ยง ในโครงการฝึกสอนบางโครงการ อาจารย์นิเทศจะ เป็นผู้สังเกตการทำงาน การสอน ตลอดจนให้คำปรึกษา และแนะนำต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาฝึกสอน และครูพี่เลี้ยง ๒

และโร เบิร์ต คลอสเซน (Robert Clausen) กล่าวว่า อาจารย์นิเทศทุกคนควร เข้าใจในบทบาทของตน เพื่อช่วยนักศึกษาฝึกสอนให้ค่อย ๆ เรียนรู้และ

Thomas J. Brown, Student Teaching in a Secondary School
(New York: Harper & Row Publishers, 1968), pp. 2 - 4.

๒ ดร. ออตโต เจ. ซิปลา, "ความรู้บางประการที่ช่วยให้การฝึกสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น," เอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์นิเทศ วิทยาลัยครูสวนกลาง วันที่ ๕ - ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ณ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, หน้า ๑ (อัคราเนา).

ปรับปรุงตนเอง เพื่อที่จะไต่ออกไปเป็นครูด้วยความราบรื่น อาจารย์นี้เทศกจะตอง
ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และนักศึกษาฝึกสอนทุกคนจะมีลักษณะเฉพาะตัว
ที่ไม่เหมือนกัน แต่อาจารย์นี้เทศกจะเป็นผู้มีหน้าที่ช่วยเปลี่ยนแปลงให้นักเรียนเหล่านี้
เป็นกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน คือลักษณะของการ เป็นครูที่ดี มีสมรรถภาพ

หน้าที่สำคัญของอาจารย์นี้เทศกก็คือ ช่วยเหลือและแนะนำในการแก้ปัญหา
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่นักศึกษาฝึกสอน ทั้งในค่านวิชา การสอน ค่านมนุษยสัมพันธ์
ตลอดจนประสานงานระหว่างโรงเรียนฝึกสอน และวิทยาลัยของนักศึกษาฝึกสอน และ
ให้ความร่วมมือในการจัดสัมมนาฝึกสอนด้วย

นอกจากอาจารย์นี้เทศกแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในโครงการฝึกสอนก็คือ
ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งเป็นครูหรืออาจารย์ของโรงเรียนฝึกสอน ที่วิทยาลัย
ได้ให้เป็นผู้คอยดูแล ช่วยเหลือ แนะนำและประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน
ด้วย

ดร. ออตโต เจ. ซิปลา (Dr. Otto J. Sipla) ได้กล่าวถึงความ
สำคัญของครู - อาจารย์พี่เลี้ยงว่า

✓ ครูพี่เลี้ยงคือครูในโรงเรียนฝึกสอน ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบ
และทำงานร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนในเทอมที่มีการฝึกสอน นอกจากนี้แล้ว ครูพี่เลี้ยง

Robert Clausen, "What are the Skills and Understandings
Needed by the Competent Supervising Teacher?" in New Development
Research and Experimentation in Professional Laboratory Experience
(Bulletin No. 22. 1963), p. 112.

ยังมีหน้าที่ที่จะต้องวางโครงการสอน ช่วยในการวิเคราะห์บทเรียนของนักศึกษาฝึกสอน ตลอดจนวัดผลการสอนของนักศึกษาฝึกสอนด้วย

และจากหนังสือคู่มือนี้เทศ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ไก่กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของครู - อาจารย์พี่เลี้ยงไว้ ๓ ประการดังนี้

๑. บทบาทในค่านประชาสัมพันธ์ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยงควรให้ความร่วมมือกับโครงการฝึกสอนของวิทยาลัย บินชีและเต็มใจให้นักศึกษาฝึกสอนได้ไปทดสอบใช้ประสบการณ์ทั้งหมด ต้อนรับนักศึกษาฝึกสอนด้วยความ เป็นมิตร ชี้แจงถึงหน้าที่ต่าง ๆ ที่นักศึกษาฝึกสอนควรได้รับทราบ และลองปฏิบัติในขณะที่ทำการฝึกสอน

๒. บทบาทในค่าน เป็นผู้นิเทศงานทางวิชาการ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาฝึกสอนในทางค่าน วิชาการ ความเข้าใจในหลักสูตร วิธีการสอน การปกครองชั้นเรียน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นผู้ประเมินผลการสอนของนักศึกษาฝึกสอน

๓. บทบาทในค่านบูรณาการงานและประสานงาน ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง จะต้องทำงานประสาน สัมพันธ์กับอาจารย์ใหญ่ และอาจารย์นิเทศก์ ในอันที่จะจัดประสบการณ์ ในการฝึกสอน ร่วมมือในการประชุมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ เป็นการช่วยให้โครงการ ฝึกสอนของวิทยาลัยประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

จะเห็นว่าทั้งอาจารย์นิเทศก์ และครู - อาจารย์พี่เลี้ยงมีบทบาทและความ รับผิดชอบอย่างมากต่อโครงการฝึกสอน การฝึกสอนจะประสบผลสำเร็จได้ก็ด้วย

๑ คร. ออโตโต เจ. ชิปล่า, "ความรู้บางประการที่ช่วยให้การฝึกสอนมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น," หน้า ๑.

๒ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, คู่มือนี้เทศ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๗ - ๘.

ถ้านักเรียนฝึกสอนได้อยู่ภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศที่มีความรู้ความสามารถ และอยู่ในความดูแลของครู - อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้มีประสบการณ์ในการสอนอย่าง ใกล้เคียง

กรมการฝึกหัดครูได้เริ่มเปิดการสอนระดับปริญญา (คบ) ครั้งแรกในปี การศึกษา ๒๕๑๗ และนักศึกษาทุกคนจะต้องทำการฝึกสอนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ออกไปประกอบอาชีพครู เช่นเดียวกับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า โครงการฝึกสอนเป็นหัวใจของการฝึกหัดครู และเป็นงานที่มีปัญหา มากมายหลายประการ ซึ่งจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อโครงการฝึกสอน และการผลิตครูของ วิทยาลัยครูในกรมการฝึกหัดครู จึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะดำเนินการศึกษาปัญหาการ ฝึกสอนอย่างลึกซึ้ง และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการแก้ไข้ปัญหา และปรับปรุงโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับความรู้ วิธีสอน ค่านิยมสัมพันธ ในค่านิยม การควบคุมชั้นเรียน ปัญหาของอาจารย์นิเทศ และ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง
๒. เพื่อทำการศึกษว่า นักศึกษาฝึกสอนต้องการความช่วยเหลือ หรือ ความร่วมมือในค่านใดบ้าง
๓. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข การเตรียมนักศึกษาฝึกสอน และโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาจากปัญหาและความคิดเห็นของบุคคล ๓ กลุ่มคือ

๑. กลุ่มอาจารย์นิเทศวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ที่นิเทศการสอน นักศึกษาระดับปริญญา

๒. กลุ่มครู - อาจารย์พี่เลี้ยงโรงเรียนฝึกสอนในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครู ที่ปฏิบัติงานเป็นครู - อาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาในระดัปรปริญญา

๓. กลุ่มนักศึกษาระดัปรปริญญา ที่ออกฝึกสอนทั้งหมดในปีการศึกษา ๒๕๒๑ ของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยนี้

๑. เป็นประโยชน์ต่อวิทยาลัยครู และสถาบันที่เกี่ยวข้อง โดยการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงโครงการฝึกสอนให้มีความเหมาะสม และได้ผลดีทั้งในด้านการเตรียมนักศึกษาฝึกสอน การเลือกอาจารย์นิเทศก์ และครู - อาจารย์พี่เลี้ยง

๒. เป็นประโยชน์ต่ออาจารย์นิเทศก์ และครู - อาจารย์พี่เลี้ยงที่จะนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางปรับปรุงการนิเทศให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

๓. เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาฝึกสอน ที่จะนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. เป็นแนวทางในการวิจัยของผู้ที่สนใจในปัญหานี้ในโอกาสต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการโดยการค้นคว้า และศึกษาจากหนังสือหลักสูตรโครงการสอน ประมวลการสอน เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน ได้ซักถาม ขอความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการสอน เพื่อนำเอาความคิดเห็นเหล่านี้มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมี ๓ ชุด สำหรับอาจารย์นิเทศก์ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน ลักษณะของแบบสอบถามมี ๓ ประเภท คือแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบเติมข้อความให้สมบูรณ์ (Open End) แล้วนำแบบสอบถามทั้ง ๓ ชุด มาทดสอบกับอาจารย์นิเทศก์ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอนที่มิใช่ตัวอย่างประชากร เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่จะตอบแบบสอบถาม ได้แก่อาจารย์นิเทศวิทยาลัยครู
สวนสุนันทา และวิทยาลัยครูจันทร เกษม ๔๔ คน ครู - อาจารย์ที่เลี้ยงโรงเรียน
ฝึกสอนในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูสวนสุนันทา และวิทยาลัยครูจันทร เกษม ๔๔ คน
และนักศึกษาฝึกสอนระดับปริญญา จากวิทยาลัยครูทั้ง ๒ แห่ง จำนวน ๑๗๔ คน

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างประชากรได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์
ข้อมูลแบบสอบถามที่เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Check List) นำมาหาค่า
ร้อยละ (Percent) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) นำมา
ศึกษามีขั้วเลขคณิต ($\bar{X}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเสนอ
ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ส่วนแบบสอบถามแบบเติมข้อความให้สมบูรณ์
(Open End) ซึ่งตอบโดยเสรีนั้น จะรวบรวมคำตอบโดยจัดเป็นกลุ่ม แล้วเรียง
ลำดับหาความถี่ หากคำตอบ และนำเสนอในรูปตารางและแบบความเรียง

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ถือเงื่อนไขดังนี้

๑. แบบสอบถามที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง
กับปัญหาการฝึกสอน สามารถวัดได้ เชื่อถือได้ และนำไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าทางสถิติได้
๒. ความแตกต่างในสถานภาพส่วนตัว ไม่มีผลต่อความแตกต่างในความ
คิดเห็นของประชากรในการวิจัยทั้ง ๓-กลุ่ม-
๓. คำตอบในแบบสอบถามของประชากรทั้ง ๓ กลุ่ม เป็นคำตอบที่ตอบ
ตามสภาพความเป็นจริงทุกประการ และตอบด้วยความจริงใจ เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้
เพราะประชากรทั้ง ๓-กลุ่ม ได้มีประสบการณ์มาแล้วจากกรณีพิเศษ และการฝึกสอน

นิยามของคำบางคำที่ใช้ เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้

อาจารย์นิเทศ หมายถึงอาจารย์ในวิทยาลัยครูสวนสุนันทา และวิทยาลัยครู
จันทร เกษม ที่ได้รับแต่งตั้งจากวิทยาลัย ให้เป็นผู้นิเทศการฝึกสอน และประสานงาน
ระหว่างโรงเรียนฝึกสอน ครู - อาจารย์ที่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอน และวิทยาลัยครู

ครู - อาจารย์ที่เลี้ยง หมายถึง ครู - อาจารย์ในโรงเรียนฝึกสอนที่เป็น
ครู - อาจารย์ประจำชั้น ประจำวิชา หรือครู - อาจารย์อื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนฝึกสอน
จัดให้ทำหน้าที่แนะนำช่วยเหลือให้นักศึกษาฝึกสอน

นักศึกษาฝึกสอน หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาของวิทยาลัยครูสวนสุนันทา
และวิทยาลัยครูจันทร เกษม ซึ่งทางวิทยาลัยได้ส่งออกไปฝึกสอนตามหลักสูตรของกรมการ
ฝึกหัดครู

โรงเรียนฝึกสอน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่วิทยาลัย เลื่อนักศึกษาออกไปฝึกสอนตามโครงการฝึกสอนทั้งส่วนกลางและโครงการ
ชนบท

การฝึกสอน หมายถึง ประสบการณ์ภาคปฏิบัติที่วิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษา
ออกฝึกในโรงเรียนฝึกสอน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถประกอบกิจการทุกอย่างในหน้าที่
ครูได้เป็นอย่างดี

การนิเทศการสอน หมายถึง การปฏิบัติการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เป็นที่
ปรึกษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาฝึกสอน

ความจำกัดของการวิจัย

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัยครั้งนี้ อาจเนื่องจาก

๑. แบบสอบถามของอาจารย์นิเทศก์ ครู - อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษา
ฝึกสอน ใ้รับกลับมาไม่ครบตามจำนวน
๒. ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบคำถามไม่ครบทุกข้อ
๓. ผู้ตอบแบบสอบถาม อาจตอบไม่ตรงตามความเป็นจริง
๔. คำถามในแบบสอบถาม อาจไม่รัดกุมเพียงพอ ทำให้ผู้ตอบไม่เข้าใจ
จึงตอบคำถามไม่ตรงตามความต้องการ